

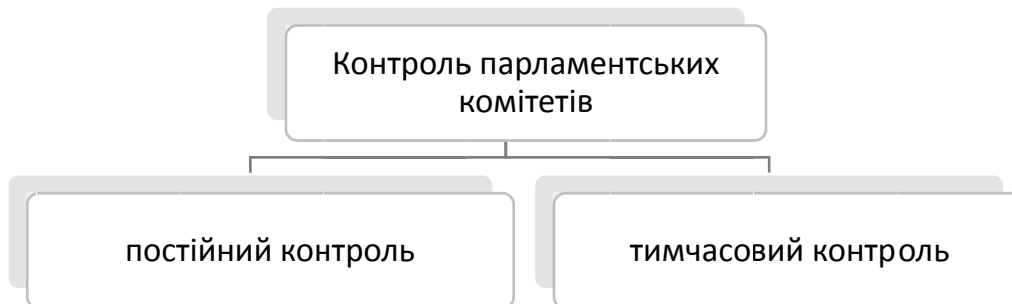
ЗДІЙСНЕННЯ КОНТРОЛЬНИХ ФУНКЦІЙ ПАРЛАМЕНТСЬКИМИ КОМІТЕТАМИ

У багатьох державах значну частину роботи зі здійснення парламентського нагляду виконують комітети. Для ретельного вивчення ефективності роботи уряду парламентські комітети мають визначені повноваження та можливості. В деяких країнах (США, Канада, Великобританія, Австралія, Нова Зеландія, Німеччина) юрисдикція парламентських комітетів чітко співвідноситься зі сферами відповідальності міністерств.

Здійснення наглядових функцій парламентськими комітетами визначено в:

- Конституції (Австрія, Німеччина, Грузія, Польща, США)
- Законі (США)
- Регламенті Парламенту (Австрія, Німеччина, Великобританія, США, Канада, Австралія, Нова Зеландія, Ізраїль, Італія, Греція, Польща, Литва, Данія, Швеція)

Типи контролю парламентських комітетів за часом:

Форми здійснення нагляду парламентськими комітетами

- **Проведення розслідувань** в межах своєї юрисдикції (Великобританія, США, Австралія, Нова Зеландія, Болгарія, Литва, Польща, Словаччина, Німеччина – спеціальні комітети, Австрія, Данія)
- **Надсилання запитів, звернень** до департаментів, агентств з метою отримання необхідної усної або письмової інформації, роз'яснень та документів (Великобританія, Австралія, Нова Зеландія, США, Канада, Італія, Польща, Австрія, Данія, Нідерланди, Грузія)
- **Комітетські слухання** (Великобританія – усні свідчення представників уряду, Австралія, Нова Зеландія, США – отримання усних свідчень, Канада, Ізраїль, Італія, Болгарія, Литва, Польща, Німеччина)
- **Години запитань** до міністрів та державних службовців (США, Австралія, Нова Зеландія, Швеція, Данія)
- **Консультації з урядом** (Швеція, Данія – відкриті/закриті консультації, Нідерланди – усні консультації)

У результаті проведених розслідувань комітети готують звіти про результати розслідувань, в яких також містяться рекомендації уряду щодо подальших дій. Звіт затверджується в комітеті та подається на розгляд Парламенту. Уряд зобов'язаний у визначений термін дати відповідь на рекомендації комітетів (США, Великобританія, Канада, Австралія, Нова Зеландія, Швеція).

Приклад запиту до Міністерства закордонних справ Данії від Комітету з питань зовнішньої політики

Питання до міністерства:

Перспективи ЄС в контексті референдуму щодо виходу Великобританії з ЄС.

- *Як має далі розвиватися ЄС і як уряд буде працювати у цьому напрямку?*
- *Як вважає прем'єр-міністр, на що ЄС повинен звернути особливу увагу в майбутньому?*
- *Як міністр оцінює майбутнє Данії після виходу Великобританії з ЄС?*
- *Як міністр вважає, які економічні наслідки будуть для Данії та інших країн ЄС?*
- *Які наслідки виходу Великобританії для європейської зовнішньої політики і політики безпеки?*

Відповідь на запит повинна бути відправлена в електронному вигляді на пошту запитувача.

Об'єкт контролю. Парламентські комітети здійснюють нагляд над:

Міністерствами

(урядові департаменти – Великобританія, Нова Зеландія, Канада, Австралія; федеральні агентства – США; міністерства – Італія)

Підзвітними міністерству

виконавчими органами
(Великобританія, Литва, Канада, Австралія, Грузія, Нова Зеландія)

Предмет контролю. Парламентські комітети здійснюють нагляд за:

- розробкою урядової політики (*Великобританія, Канада*)
- реалізацією урядової політики (*Великобританія, Канада, Італія, Греція, Австралія*)
- реалізацією урядових програм (*Польща, Канада, Литва, США, Австралія*)
- дотриманням урядом законів, постанов, рішень Парламенту (*Грузія, Польща, Швеція, Литва, Болгарія, США*)
- використанням фінансових ресурсів урядом, окрім спеціальних комітетів на зразок Рахункової Палати (*Австралія – постійні комітети, Канада, Великобританія, Нова Зеландія*)
- виконанням урядом своїх функцій (*США, Канада, Великобританія, Австралія, Грузія, Нова Зеландія*)
- кадровими призначеннями (*Грузія – розглядають кандидатури членів Уряду, а також кандидатури посадових осіб, Польща – погодження з комітетами кандидатур до міністерств, Канада, Великобританія*)

Головні завдання Спеціальних Комітетів Палати Громад Великобританії, що здійснюють нагляд над роботою урядових департаментів

(спеціальні комітети створені відповідно до кожного урядового департаменту):

1. **Стратегія.** Перевірка/розгляд стратегії департаменту (еквівалент Міністерства), способів визначення основних цілей та пріоритетів департаменту, наявність засобів для їх досягнення з точки зору планів, ресурсів, навичок, управління інформацією.
2. **Політика.** Перевірка/розгляд пропозицій політики департаменту, виявлення сфер для розробки нової політики чи сфер, де існуюча політика є недостатньо ефективною, та внесення пропозицій щодо покращення чи розробки нової політики.
3. **Витрачання ресурсів та виконання.** Перевірка/розгляд планів витрат, продуктивність та ефективність роботи департаменту та його органів, а також співвідношення між витраченими ресурсами та отриманими результатами.
4. **Законопроекти.** Проведення ретельного вивчення законопроектів в рамках обов'язків комітету.
5. **Пост-законодавче вивчення.** Перевірка/розгляд реалізації законодавства та ретельне вивчення оцінок департаменту після впровадження законодавства.
6. **Європейська політика.** Розгляд пропозицій політики від Європейської Комісії в Зеленій Книзі, Білій Книзі, проектах керівництва (*draft Guidance*) та проведення розслідувань, якщо комітет вважає за доцільне.
7. **Призначення.** Розгляд основних призначень, здійснених департаментом, оцінка відповідності кваліфікаційних вимог кандидата до займаної посади та проведення попередніх слухань, якщо необхідно, на яких члени комітету заслуховують кандидата на посаду. Міністри враховують думку комітету перед здійсненням призначення.

В процесі здійснення контрольних функцій комітети розглядають:

- **проекти законів, програм**, що розробляє та подає уряд (*Канада, Великобританія*)
- **плани роботи департаментів** на наступний рік (*Австралія, США, Грузія*)
- **плани витрат/кошториси департаментів** (*Канада* – короткострокові, середньострокові та довгострокові, *Австралія, Великобританія, Нова Зеландія* – після представлення бюджету в Палаті комітети мають 2 місяці для розгляду планів витрат уряду та можуть вимагати роз'яснень від Міністра. Комітет може рекомендувати внесення змін)
- **петиції**, надіслані від громадськості, що стосуються діяльності уряду (*Нова Зеландія, Грузія, Австралія, Великобританія, Канада*)
- **річні звіти**, заяви урядових департаментів та виконавчих органів (*Литва, Австрія, Швеція, Австралія, Нова Зеландія*)
- **міжнародні договори** (*Нова Зеландія, Австралія, Канада*)

Звітування уряду перед комітетами

Форми звітування:

- усне звітування (*Ізраїль*)
- письмове звітування (*Грузія, Нова Зеландія, Австралія, Канада, США*)
- усне та письмове звітування (*Італія*)

Зміст звіту:

інформація про діяльність міністерства, робочий план діяльності міністерства, дані про використання міністерством бюджетних коштів та відповіді на запитання (*Ізраїль*)

федеральні департаменти звітують про стратегічні плани на наступний рік та про виконані плани, цілі, результати та використані ресурси (*США*)

інформація щодо імплементації чинного законодавства та реалізації рекомендацій, пропозицій та резолюцій, прийнятих Палатою та Сенатом, або погоджених Урядом (Італія)

інформація про хід виконання державного бюджету та про управління державними фінансами, звіт подає міністр з питань фінансів та економіки (Греція)

інформація про діяльність, ефективність, управління та фінансове становище органу, що звітує (Австралія, Нова Зеландія)

Періодичність:

- щорічне звітування міністра (Ізраїль, Італія, Нова Зеландія, Австралія – щорічні звіти департаментів та агентств, Канада, США)
- кварталне звітування (Греція, Канада)
- щомісячне звітування (Грузія, Канада – комітет з питань фінансової політики)
- звіти за запитом (США, Канада)

На основі представлених звітів відбувається коригування фінансових витрат на наступний фінансовий рік, приймається рішення про продовження, припинення чи ліквідацію урядової програми (США).

Річний робочий план комітетів зі здійснення нагляду (контролю) над урядом (США)

Комітети Конгресу повинні створювати, підтримувати і регулярно переглядати свої плани із нагляду за агентствами. В кінці кожної сесії вони повинні провести оцінку виконаних заходів із запланованими. Так, відповідно до Регламенту Палати Представників, **голови комітетів формують річні робочі плани** та ухвалюють їх за результатами проведення відкритого засідання.

Інформація, що міститься в цих планах, є загальнодоступною. План також повинен бути представлений одночасно в Комітеті з Нагляду та Урядової Реформи, в Комітеті з Адміністрації Палати та Комітеті з Асигнувань. Комітет з Нагляду та Урядової Реформи представляє плани комітетів Палаті Представників.

Верховна Рада України, ухваливши в березні 2016 року «Дорожню карту щодо внутрішньої реформи та підвищення інституційної спроможності Верховної Ради України» (п. 16), на підставі рекомендацій місії Європейського Парламенту з оцінки потреб, вирішила впровадити таку практику в повсякденну діяльність вітчизняного парламенту: «Кожен комітет Верховної Ради повинен щорічно розробляти та затверджувати річний робочий план здійснення нагляду (контролю) над виконавчою гілкою влади, що дозволить здійснювати контрольні повноваження системно, а не ситуативно».

Європейський інформаційно-дослідницький центр створено з метою надання народним депутатам України інформації, яка може бути використана ними у законотворчій діяльності. Центр здійснює пошукову, аналітичну і дослідницьку роботу щодо галузевих політик та права інших держав і міжнародних організацій.

Адреса: м. Київ, вул. Садова 3А, кімн. 434

Тел.: +38 (044) 255 36 69

E-mail: euinfocenter@rada.gov.ua

Веб-сторінка: euinfocenter.rada.gov.ua

Діяльність Європейського інформаційно-дослідницького центру здійснюється в рамках програми USAID "Рада: підзвітність, відповідальність, демократичне парламентське представництво", що виконується Фондом Східна Європа.